

Jarosław Wierzbiński

Pamięci Profesora Kazimierza Bajora (1931–2006) : w rocznicę pożegnania

Acta Universitatis Lodzianis. Folia Linguistica Rossica 5, 5-8

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**PAMIĘCI PROFESORA KAZIMIERZA BAJORA (1931–2006)
W ROCZNICĘ POŻEGNANIA**

W maju br. minęły trzy lata, jak pożegnaliśmy Profesora Kazimierza Bajora. Zmarł 18 maja 2006 r., w wieku 75 lat, po kilkuletnim, jakże dzielnym zmaganiu się z ciężką chorobą. Pochowany został cztery dni później, 22 maja, na łódzkim cmentarzu przy ulicy Ogrodowej (część ewangelicka).

Profesor Bajor bez mała ćwierć wieku – w latach 1975–2001 z przerwą w l. 1992–1994 – kierował uniwersytecką rusycystyką w Łodzi, będąc dyrektorem Instytutu Filologii Rosyjskiej przemianowanego następnie na Instytut Rusycystyki. Przez ten czas był kierownikiem Katedry Językoznawstwa. Przez dwiekadencje – w latach 1978–1984 – sprawował funkcję prodziekana Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego.

Katedra Językoznawstwa Instytutu Rusycystyki UŁ pragnie poniższym tekstem uczcić Jego pamięć w kolejną rocznicę śmierci, przypominając raz jeszcze sylwetkę i biografię naukową Profesora, o którego dokonaniach naukowych i dydaktycznych najlepiej zaświadczy wykaz Jego prac.

Kazimierz Bajor urodził się 21 marca 1931 r. w Piątku, w ówczesnym powiecie łęczyckim. Ojciec Jego, Walenty Bajor, był urzędnikiem państwowym; matka, Helena, zajmowała się domem. Rodzina Bajorów ze względu na pracę ojca zamieszkiwała kolejno w Zduńskiej Woli, a w czasie okupacji w Bielicach i Orenicach. Kazimierz Bajor i jego młodsze rodzeństwo, brat Ryszard i siostra Barbara, wcześniej stracili ojca, który zmarł wkrótce po ucieczce z niewoli niemieckiej. Szkołę powszechną Kazimierz Bajor ukończył w Piątku w 1947 r., a następnie został absolwentem kursów gimnazjalnych, na podstawie których przyjęto go do drugiej klasy liceum pedagogicznego w Łodzi.

Po otrzymaniu świadectwa dojrzałości podjął studia w zakresie filologii rosyjskiej i polskiej. Odbił je na Wydziale Filologiczno-Historycznym Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie, ukończył je w 1960 r. Na podstawie rozprawy

o racjonalnym doborze słownictwa dla celów dydaktycznych w Uniwersytecie Łódzkim uzyskał w 1969 r. stopień doktora nauk humanistycznych, a doktorem habilitowanym nauk humanistycznych został w 1975 r. na mocy uchwały Rady Wydziału Filologicznego UŁ. Podstawą była ocena całego ówczesnego dorobku naukowego i rozprawy – studium konfrontatywnego o konstrukcjach z przyimkiem *o* w języku polskim i rosyjskim.

W listopadzie 1990 r. władze UŁ wystąpiły o nadanie Mu tytułu naukowego profesora nauk humanistycznych. Wniosek był opiniowany przez profesorów Stanisława Kochmana, Michała Łesiowa i Witolda Śmiecha, którzy bardzo pochlebnie ocenili Jego prace wykonane po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego – ponad 20 artykułów i monografia. W wyniku przeprowadzonego przewodu na wniosek Centralnej Komisji do Spraw Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych Prezydent RP nadał Kazimierzowi Bajorowi w 1991 r. tytuł naukowy profesora.

Jego zainteresowania badawcze początkowo koncentrowały się głównie na zagadnieniach językoznawstwa stosowanego, ze szczególnym uwzględnieniem doboru słownictwa do nauczania języków obcych. Na początku lat 70. minionego wieku główną domeną Jego poszukiwań i odkryć była składnia języka polskiego i rosyjskiego. Owocem tych badań była monografia, która stała się podstawą Jego przewodu habilitacyjnego. Był autorem i współautorem rozlicznych publikacji językoznawczych i glottodydaktycznych, w tym trzech rozpraw, ośmiu podręczników i skryptów, pięćdziesięciu artykułów, wielu recenzji oraz szkiców. Liczne Jego artykuły zostały ogłoszone drukiem za granicą (w Bułgarii, Węgrzech, RFN, Czechosłowacji i w ZSRR). Niektóre Jego prace zostały opublikowane w różnych wersjach językowych, a skrypty dla studentów miały po kilka wydań.

Prace naukowe wykonane po habilitacji zawierają m.in. wyniki badań nad językiem Fiodora Dostojewskiego, dotyczą niektórych aspektów przekładu leksykograficznego i wykorzystania badań językoznawczych w procesie dydaktycznym szkoły wyższej. Głównym nurtem Jego badań pozostawała jednak konfrontatywna składnia rosyjskich i polskich grup wyrazowych. Za najważniejsze Jego osiągnięcie z tej dziedziny uznać należy monografię *Rosyjskie konstrukcje temporalne z przyimkiem (na tle polskim)*. O pracy tej ukazało się kilka recenzji.

Profesor wielokrotnie uczestniczył w międzynarodowych kongresach, konferencjach i sympozjach rusycystycznych, sławistycznych, glottodydaktycznych (m.in. w Belgradzie, Berlinie, Budapeszcie, Moskwie, Pradze, Sofii, Warszawie, Wielkim Tyrnowie). Na wielu z tych konferencji powierzano Mu prowadzenie obrad. Był organizatorem bądź współorganizatorem wielu ogólnopolskich konferencji naukowych (kilku w Łodzi, niektórych w Ustroniu Wlkp., Uniejowie, Warszawie). Wygłaszane przez Niego na tych konferencjach referaty zostały opublikowane w różnych zbiorach i czasopismach naukowych. Jego

prace były wielokrotnie cytowane. Był redaktorem bądź współredaktorem zbiorów publikacji naukowych (np. „Zeszyty Naukowe UŁ. Folia Rossica”, Seria I, nr 33. Wyd. UŁ, 1979; *Gramatyka konfrontatywna języka polskiego i rosyjskiego*, Wyd. UŁ, 1976; *Język rosyjski w szkole*, Wyd. Szkolne i Pedagogiczne, 1977; „Beiträge zur Slavistik X” – *Die russische Sprache im Vergleich zur polnischen und deutschen Sprache*, Wyd. Peter Lang, Frankfurt am Main–Bern–New York–Paris 1988; „Beiträge zur Slavistik XLVII” – *Slovo v tekste, perevode i slovare*, wyd. Peter Lang, Frankfurt am Main–Berlin–Bern–Bruxelles–New York–Oxford–Wien 2002).

W ramach współpracy z zagranicznymi ośrodkami slawistycznymi wielokrotnie wyjeżdżał za granicę z wykładami dla studentów i pracowników naukowych oraz organizował prace naukowe i wykłady zagranicznych uczonych w UŁ.

Pracę w charakterze nauczyciela rozpoczął w 1950 r. Nauczycielem akademickim został od 1965 r. W latach 1965–1976 był lektorem, wykładowcą i st. wykładowcą. Od 1976 do 1990 r. zajmował stanowisko docenta. 28 listopada 1990 r. został mianowany profesorem nadzwyczajnym UŁ. W Uniwersytecie Łódzkim powierzano Mu m.in. funkcje: kierownika Studium Języków Obcych (1965–1974), kierownika Studium Zaocznego i Wieczorowego Filologii Rosyjskiej, zastępcy dyrektora Instytutu Filologii Rosyjskiej (1974–1975) oraz wspomniane już na początku funkcje – dyrektora Instytutu, kierownika Katedry Językoznawstwa, prodziekana Wydziału Filologicznego UŁ.

W ciągu pracy w UŁ prowadził różnego rodzaju zajęcia z językoznawstwa i częściowo z glottodydaktyki: wykłady kursowe i monograficzne (głównie z gramatyki konfrontatywnej), konwersatoria i seminaria magisterskie. Kierował ponad 400. pracami magisterskimi, był promotorem w czterech pozytywnie zakończonych przewodach doktorskich, prowadził staże naukowe młodszych pracowników nauki spoza UŁ. Za osiągnięcia w pracy dydaktycznej, wychowawczej i organizacyjnej był wielokrotnie nagradzany przez rektora UŁ.

Uczestniczył w charakterze recenzenta w kilku przewodach doktorskich i habilitacyjnych (w Uniwersytetach Śląskim, Warszawskim, Jagiellońskim, Gdańskim), występował w roli promotora w przewodzie nadania stopnia doktora honoris causa Uniwersytetu Łódzkiego Simeonowi Rusakijewowi, profesorowi Uniwersytetu Klimenta Ochridskiego w Sofii (1976 r.).

Był nagradzany za osiągnięcia uzyskane w badaniach naukowych przez Rektora UŁ (nagrody drugiego stopnia otrzymał w 1978, 1980 i 1989 r., nagrodę pierwszego stopnia w 1991 r.) oraz przez Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki (nagrody trzeciego stopnia w 1972 i 1977 r.). Otrzymał odznaczenia: Złoty Krzyż Zasługi (1973), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1983), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1977), Medal: Uniwersytet Łódzki w Służbie Społeczeństwa i Nauki (1978), Medal 40-lecia Polski Ludowej (1985), Złotą Odznakę Uniwersytetu Łódzkiego (1973), Honorową Odznakę

Miasta Łodzi (1982), Medal 50-lecia Uniwersytetu Łódzkiego (1995), Złotą Odznakę ZNP (2001) oraz inne.

Profesor był członkiem towarzystw i komitetów naukowych: Polskiego Towarzystwa Językoznawczego, Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. W latach 1981–1983 był członkiem Komitetu Neofilologicznego, a w latach 1978–1980 i 1987–1989 członkiem Komitetu Słowianoznawstwa Wydziału I Nauk Społecznych PAN.

Profesor prowadził także studia nad wybranymi konstrukcjami temporalnymi. Zajmował się też słowotwórstwem i składnią rosyjskich przymków wtórnych. Przez pewien czas zajmował się również tematyką związaną z użyciem języka w środowiskach objętych systemem penitencjarnym. Z tego zakresu powstało kilka artykułów.

Przez ostatnie lata Profesor prowadził szeroko zakrojone badania nad leksyką nienormatywną w języku rosyjskim. Jego zainteresowania koncentrowały się zasadniczo na kodyfikacji i opisie tzw. słownictwa kłopotliwego, niewygodnego, czy też nieobyczajnego. Pracował nad słownictwem i frazeologią argotyzmów rosyjskich i polskich, przygotowując materiały z tego zakresu w postaci słownika. Depozytariuszem kartoteki i przygotowywanych przez Profesora materiałów słownikowych jest Katedra Językoznawstwa Instytutu Rusycystyki UŁ. Materiały te wraz z kartoteką przekazali Katedrze po śmierci Profesora Jego małżonka Ewa i syn Michał. Dziękujemy!

Jarosław Wierziński

Autor powyższego tekstu rocznicowego ogłosił wcześniej drukiem dwa biogramy Profesora, zob.: *Wykształcił wiele pokoleń rusycystów. Profesor Kazimierz Bajor (1931–2006)*, „Kronika. Pismo Uniwersytetu Łódzkiego” 2006, nr 4, s. 28–29; *Nekrologi. Wydział I Językoznawstwa, Nauk o Literaturze i Filozofii. Profesor Kazimierz Bajor (1931–2006)*, „Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń Naukowych ŁTN” 2006, t. LX, s. 104–109.